

Nem mindennapi történetek a középkori egyetem életéből

A cikk a Dunántúli Napló 2017. 08. 14-es számában jelent meg.

Idén ünnepli alapításának 650. évfordulóját a Pécsi Tudományegyetem, amelyre egész évben nagyszabású programsorozattal készült az intézmény. Írásunkban - történészek forrásmunkáit felhasználva - bemutatjuk, hogy Vilmos püspök miért döntött egyetem létrehozása mellett Pécsen, s azt is, hogy a kevés, névről ismert egyetemi hallgató közül ki követett el gyilkosságot.

A pécsi egyetem megalapítását 1367. szeptember 1-jén Viterbóban kelt bullájában engedélyezte V. Orbán pápa. A középkorban akkoriban két típusú egyetem létezett: a párizsi és a bolognai egyetemek mintájára működő intézmények. A pécsi egyetem (studium generale) az utóbbi alapján szerveződött, s minden bizonnyal csupán a bölcsész- és jogi kar elindítását jelentette, ahol kánon- és római jogot oktattak. A teológiai fakultás létrehozását a pápa nem támogatta, míg az orvosi kar meglétére nincs bizonyíték.

Az egyetem megalapításában múlhatatlan érdemeket szerzett első kancellárja, (Koppenbachi) Vilmos, aki 1361 és 1374 között állt püspökként a pécsi egyházmegye élén. A német származású Vilmos I. (Nagy) Lajos királyunk megbízható embere volt, s számos diplomáciai ügyben segédkezett az uralkodónak. Széles látókörű, képzett főpapként bejárta Európát, és a már működő prágai egyetem működését megtapasztalva döntötte el, hogy Magyarországon is szükség van egyetem létrehozására.

A középkori pécsi egyetemen tanuló diákokról vajmi kevés információ áll rendelkezésre, ami nagyrészt az egyetemi anyakönyvek (matricula) hiányából fakad. Az bizonyítható, hogy Pécsen volt diák Wyderai Péter (Petrus de Wydera), aki Prágában is folytatta tanulmányait, de fennmaradt az utókor számára Csót Benedek fia György (Georgius Benedicti Chot), Kancellár János (Johannes dictus Cancellarius) és Szöllősi Fábrián fia György (Georgius Fabiani de Zeuleus) neve is, akiket IX. Bonifác pápa két, 1400-ban kiadott oklevele is megemlíti.

Nem véletlenül, ugyanis mindhárman egy csúf, halállal végződő tragédia főszereplői. Csót Benedek fia György és Kancellár János nem szívlelhette egymást, a gyakori veszekedés odáig vezetett, hogy egy nap György „rányilazott” Jánosra, aki pár nap múltán belehalt sérüléseibe. A klerikusként Pécsen tanuló György a pápához fordult, hogy felmentést kérjen a gyilkosság miatti „szabálytalanság” (irregularitas) alól. A tettről szóló beszámolója teljesen eltér a Szöllősi Fábrián fia György által adott leírástól, aki nem melleleg arról is beszélt, hogy a lenyilazott János még az őket békíteni akaró rektort is meg akarta ütni egy bottal.

Abban az időben tehát a diákoknak jobban figyelniük kellett az egészségükre, s ha nem is rendszeresen, de az egyetemeken is előfordultak tettelegességig fajuló veszekedések. A korból egy másik szomorú esetet is feljegyeztek, amelyben további két pécsi diák vett részt.

IX. Bonifác pápa 1402. február 24-én kelt leveléből tudható, hogy László fia Lukács és egyik diáktársa is egy halálos kimenetelű eset résztvevői voltak. A szintén klerikus diáktárs ostorral játszadozott Lukács lakásán, amikor az véletlenül megütötte a karját, ami éjszakára annyira bedagadt, hogy orvoshoz fordultak. Lukács szerint viszont az orvosi kezelés csak rontott a beteg

helyzetén, olyannyira, hogy társa rövid időn belül elhalálozott. IX. Bonifác végül ártatlannak találta Lukácsot, akit így felmentettek a gyilkosság vádjá alól.

Ezen esetet követően nincs több forrás a Pécssett tanuló diákokról.

Részlet a Pécsi Egyetem alapítóleveléből

„...el is rendeljük, hogy az említett Pécs városában létesüljön egy studium generale, ahol örök időkre tanítsák az egyházjogot és a polgárjogot, valamint minden más tisztes tudományt, kivéve a teológiát, s hogy az ott működő tanárok és hallgatók birtokolják mindazt a kiváltságot, szabadságot és mentességet, amit a doktorok, tanárok és hallgatók a studium generálékon élveznek és gyakorolnak...”

(Latinból fordította Csorba Győző)

Forrás: Pécs Lexikon/Petrovics István: A középkori pécsi egyetem és alapítója

Képünk illusztráció.

A cikk szerzője: Horváth L. Balázs

Forrás

webcím: https://marketing.pte.hu/nem_mindennapi_tortenetek_a_kozepkori_egyetem_eletebol